

2014-02-12

Remissyttrande från LO-TCO Biståndsnämnd avseende den biståndspolitiska plattformen

LO-TCO Biståndsnämnd har inbjudits att inkomma med synpunkter på regeringens biståndspolitiska plattform. LO-TCO Biståndsnämnd är ett samarbetsorgan för internationellt fackligt utvecklingssamarbete och har två huvudmän: Landsorganisationen (LO) och Tjänstemännens centralorganisation (TCO). Tillsammans representerar LO och TCO 3,2 miljoner fackliga medlemmar i Sverige.

LO:s och TCO:s syfte med verksamheten inom LO-TCO Biståndsnämnd är att uppnå en rättvis fördelning av makt och resurser samt eliminerad fattigdom i världen. I detta inbegrips fördjupad demokrati genom jämställdhet och respekt för fackliga och andra mänskliga rättigheter.

Detta remissvar är uppdelat i två delar:

1. Övergripande synpunkter, och
2. Detaljerad genomgång.

1. Övergripande synpunkter:

- **Remissförfarandet.** Den 23 januari 2014 erhöles den biståndspolitiska plattformen på remiss, och svar ombedes inkomma senast 12 februari 2014. Denna korta tid försvårar ett trovärdigt remissförfarande.

Vi föreslår att remissförfarandet förlängs för att säkra demokratisk förankring och dialog.

- **Status.** Den biståndspolitiska plattformen har utarbetats i form av en regeringsskrivelse, och inte en proposition. Det nya mål som lades i och med budgetpropositionen återfinns och en ny målstruktur införs. Formatet saknar en tydlig relation med de huvuddrag som Politiken för Global Utveckling (PGU) införde 2003. Det är oklart hur

plattformen koordineras med andra politikområden avseende beslut och genomföranden, och därigenom en mekanism för samstämmighet.

Vi föreslår ett tydliggörande av det nya biståndspolitiska målets innebörd och den nya målstrukturen och dess relation till PGU:s huvuddrag, samt styrning avseende mekanismen för samstämmighet där det förklaras hur koordineringen med andra politikområden skall beslutas och genomföras. Plattformens status i form av underordnad ställning till PGU bör säkerställas genom en textruta i skrivelsens inledning. Om PGU gäller bör inte ett nytt mål lanseras, då det ursprungliga dessutom omfattar ett mångdimensionellt fattigdomsbegrepp.

- **Oklarheter.** Det råder oklarheter vilka policys, riktlinjer och andra för biståndet vägledande dokument som den biståndspolitiska plattformen skall ersätta, och vilka den inte kommer att ersätta. Det är därför svårt att avgöra huruvida plattformen är heltäckande eller brister i förhållande till de dokument den avser att ersätta. Plattformens giltighet anges ej.

Vi föreslår att de styrdokument som skall ersättas genom den biståndspolitiska plattformen redovisas i en separat och komplett lista, varvid det går att analysera huruvida plattformen tar dessa i beaktande till fullo. Plattformen bör ha en definierad tidsram.

- **Folkrörelseperspektiv saknas.** Världens största folkrörelse med mer än 174 miljoner medlemmar i mer än 150 länder, det vill säga fackföreningsrörelsen, nämns inte i den biståndspolitiska plattformen. Generellt saknas i plattformen tydlighet vad gäller vikten av fackliga organisationer. Oberoende, demokratiska, medlemsbaserade fackliga organisationer som är välorganiserade på central och lokal nivå har en viktig funktion att fylla avseende arbetstagarnas rättigheter och utvecklingen inom de sektorer och samhällen där man verkar. Det är också en förutsättning för ett välfungerande partssystem att det finns organiserade intressen både på arbetstagar- och arbetsgivarsidan. Den gängse tolkningen av ordet ”näringslivet” torde vara att det inte innefattar de fackliga organisationer. Att enbart skriva ”näringslivet” är därför inte acceptabelt.

Vi föreslår att den biståndspolitiska plattformen realiserar den resurs som fackföreningsrörelsen utgör och explicit omfattar denna.

- **Otidsenlig och oklar biståndssyn på mottagare.** På sidan 8 under rubriken ”Detta är bistånd” står att svenskt bistånd går till ODA-mottagare enligt OECD/DAC:s kriterier. Men fattigdomen i världen karakteriseras alltmer av ökande klyftor mellan fattiga och rika inom och mellan länder. Å andra sidan, i kapitel 7 ”Ett väl anpassat bilateralt bistånd” tas problematiken att merparten av världens fattiga bor i medelinkomstländer som inte ryms inom OECD:s DAC-lista, men det är oklart om detta är ett förslag att tillåta biståndsmedel kanaliseras till medelinkomstländer.

Vi föreslår att biståndets utgångspunkt förtydligas till att inkludera icke-ODA, varvid effektiviteten skulle öka och målgruppen (fattiga människor) nås i större omfattning.

- **Urholkning av 1%-målet.** I texten finns en definition av bistånd som inkluderar att skuldavskrivningar, asylmottagning och utgifter vid till exempelvis ambassader är legitima att räkna in i biståndsramen.

Vi föreslår att Sverige står kvar vid 1%-målet. Andra kostnader, utöver bistånd, ska tas ur andra källor i statsbudgeten, om dessa inte är strikt reglerade att användas enbart för biståndsrelaterade kostnader. Detta bör belysas i en särskilt textruta.

- **Individfokus, kollektivt agerande och offentlig sektor.** Den erfarenheten vi har i Sverige från vår egen utveckling från ett fattigt land till ett av världens rikaste visar att det har en enorm utvecklingspotential när människor organiserar sig i fackliga organisationer, nykterhetsloger, studieförbund, politiska partier och liknande. Individen är viktig men att det är först när vi agerar tillsammans och kollektivt det sker genomgripande strukturella samhällsförändringar. Vi anser att den första strecksatsen i rutan på sidan 18 under delmål 5.1 bör ändras då den är för snäv. Orden ”medborgerliga”” utesluter exempelvis gruppen migrantarbetare utan medborgarskap i det land de befinner sig.. Generellt saknas skrivningar som lyfter fram betydelsen av offentlig sektor, som

motverkar skatteflykt. I plattformen beskrivs enbart det privata näringslivets betydelse för tillväxt och utveckling, men en välfungerande offentlig sektor, med goda löner och villkor (vilket motverkar korruption), och fackliga rättigheter är viktigt för den enskilda människan samtidigt som det underlättar för det privata näringslivet och för bygget av uthållig tillväxt. God hälso-och sjukvård (inte minst mödra- och barnhälsovård) som är billig och tillgänglig, samt gratis utbildning (från grundläggande utbildning till högre akademisk utbildning) - är här av stor betydelse.

Vi föreslår att den första strecksatsen i rutan på sidan 18 under delmål 5.1 ändras till "Stärkta möjligheter för individen att utöva demokratiskt inflytande genom att organisera sig i intresseorganisationer." För kollektivt agerande och offentligt handlande, se förslag längre ned i texten.

- **Målgrupp.** Vi ser positivt på att regeringen väljer att lyfta fram flickor och kvinnor som grundläggande aktörer för utveckling. Inte minst har Sverige en viktig roll att spela när det gäller sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, både som dialogfråga i mottagarländer och i internationella fora. Vi vill dock samtidigt påpeka att fokuseringen på kvinnor och flickor inte ska innebära en bortprioritering av män och pojkars ansvar och möjligheter att bidra till jämställdhet.

Vi föreslår att målgruppen tydliggörs enligt ovanstående.

2. Detaljerad genomgång.

- **Avsnitt 5.1** Demokratins form måste utgå från varje samhälles specifika förutsättningar men grundas på gemensamma värderingar om alla människors lika rätt och värde.

Vi föreslår följande skrivning/tillägg:

ett tydliggörande att en fungerande demokrati kräver också maktfördelning mellan demokratins institutioner. God samhällsstyrning och god förvaltning är en viktig del av demokratin. Det handlar om fördelning av samhällets resurser, individers likhet inför lagen och metoder för att stävja maktmissbruk.

Tillägg till sista stycket av 5.1.3 på sidan 20, efter stycket som avslutas med "...bejakas": - Fackliga organisationer har som en av arbetsmarknadens parter en särskild ställning bland organisationer i det civila samhället och kan genom detta i hög grad bidra till demokrati, inflytande och framförallt fattigdomsminskning i samhället.

- **Avsnitt 5.1.3.** Fackliga organisationer har som en av arbetsmarknadens parter en särskild ställning bland organisationer i det civila samhället och kan genom detta i hög grad bidra till demokrati, inflytande och framförallt fattigdomsminskning i samhället .

Vi föreslår följande skrivning/tillägg:

att de fackliga organisationernas särställning tydliggörs och att meningen i sista stycket avsnitt 5.1.3 på sidan 21 omformuleras till "Sverige och svenskt bistånd ska genomgående verka för att identifiera, främja, skydda och stärka demokratiska förändringsaktörer och försvarare av mänskliga rättigheter, däribland fackföreningar.

- **Sid 24, avsnitt 5.2.2:** Arbetsmarknaden är en marknad som kräver tydliga och bra regler. Den formella sektorn är en arbetsmarknad med väl avgränsade regler och avtal. Den informella sektorn brukar karakteriseras av instabila anställningar, inhyrd arbetskraft och daglönare med sämre lön och arbetsvillkor. I många fattigare länder, till exempel i Afrika och i Asien, utgör den informella sektorn största delen av ekonomin. Många företag har inhyrd arbetskraft med osäkra anställningar. Allt färre är anställda i det företag de arbetar för. Detta är ett stort hinder för organisering och att sluta kollektivavtal¹. Den ökade informaliseringen av arbetsmarknaden leder till att den fackliga organisations-graden fortsätter att minska i många länder. Det innebär att många utsatta människor får sämre förutsättningar att själva hävda sina rättigheter.

Vi föreslår följande skrivning/tillägg:

det inledande stycket under 5.2.2 bör skrivas om så att det får följande lydelse: Tillgången till fler och mer produktiva arbetstillfällen är en nyckel till förbättrade levnadsvillkor i fattiga länder. I många fattigare länder utgör den informella sektorn största delen av ekonomin. Biståndet ska inriktas motverka den informella ekonomin, eftersom den kan innebära att fattiga människor får svårare att ta sig ur fattigdom. Biståndet ska istället bidra till en

framväxandet av en formell sektor med en arbetsmarknad med väl avgränsade regler och avtal.

Efter detta stycke föreslås ett nytt stycke sätts in med följande lydelse:

- ” ILOs Decent Work-agenda har fyra grundpelare: normer och rättigheter i arbetet, skapande av sysselsättning och företagsutveckling, socialt skydd och social dialog mellan arbetsmarkandens parter. Det är en strategi för att uppnå målen för full och produktiv sysselsättning och anständigt arbete för alla på global, regional, nationell och lokal nivå. Svenskt bistånd ska syfta till att implementera ILO:s Decent Work-agenda. ”

Eftersom ”Fungerande arbetstagarorganisationer” kan tolkas på olika sätt föreslås att skrivningen byts ut till ”oberoende, demokratiska arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer”.

Under avsnitt 5.2.2 definieras vad som menas med fler och bättre jobb.

Referensen till Decent Work agendan i slutet av första stycket under 5.2.2 (... i enlighet med ILOs ...) bör ersättas med följande skrivning: *”Därför ska det svenska biståndet bidra till att förbättra förutsättningarna för arbetsmarknadens parter att skapa arbetstillfällen i enlighet med ILO:s Decent Work-agenda och på så sätt öka sysselsättningsgraden och inkomstnivån bland de grupper som ofta diskrimineras eller stängs ute från arbetsmarknaden, till exempel kvinnor och ungdomar. ”*

I andra stycket i avsnitt 5.2.2 lyfts entreprenörskap, innovation och ett gynnsamt näringslivsklimat fram. Lika viktigt för en hållbar arbetsmarknad är social dialog och förhandling. Skrivningen i sista meningen i detta stycke om informell ekonomi bör omformuleras. I ett större perspektiv är informell ekonomi alltid skadlig (för skatteuppbörd, rättigheter i arbetslivet, etc). Målet *måste absolut vara* en formalisering av ekonomin, utan förbehåll.

Vi föreslår följande skrivning/tillägg:

”Biståndet ska bidra till att en formalisering av den informella ekonomin sker med ett fattigdomsfokus och ur ett rättighetsperspektiv.”

- **S. 28 Avsnitt 5.2.9:** Skrivningarna kring migrantarbete behöver problematiseras. För att vara ett framträdande problem på den globala marknaden och för skyddet av mänskliga rättigheter bör frågan om migration omfatta de stora utmaningar vi står inför.

Vi föreslår följande skrivning/tillägg:

...”Migrationserfarenheten kan stärka kvinnors egenmakt, särskilt när denna medför ökade ekonomiska möjligheter eller utbildning. *Nittio procent av världens 232 miljoner migranter lämnar hemmet för att söka arbete. Därför är frågan om arbetstagarnas rättigheter central vad gäller migration. De flesta länder är ursprungs-, destinations- eller transitländer för migrerande arbetstagare, och många länder är alla tre. Orättvis behandling av migrerande arbetstagare skapar fattigdom och undergräver löner och arbetsvillkor för alla arbetstagare. Att säkerställa skyddet av migranternas rättigheter är avgörande för att uppnå en anständigt och en rättvis fördelad ekonomisk utveckling.*

Vi föreslår även att komplettera meningen: ”För att ta tillvara migrationens dynamiska kraft (...)...att dra nytta av migrationens möjligheter och hantera de utmaningar, såsom diskriminering av migrerande arbetare och deras familjer, som migration och rörlighet medför. En sista avslutande mening bör också läggas till:

”Svenskt bistånd bör också stödja en ledande roll för ILO för att utveckla ett system av sammanhängande, global styrning av migration”.

- **Avsnitt 5.2 delmål 2.** Angående texten om ekonomisk tillväxt i slutet av det inledande stycket (sid 22) saknar vi formuleringar som återfinns på sid 27 i PGU: *Ekonomisk tillväxt är nödvändigt, men inte tillräckligt för en rättvis och hållbar utveckling. Välbstånd och utveckling kan inte mätas enbart i ekonomiska termer. Ekonomisk tillväxt måste vara hållbar och kombineras med satsningar på rättvisa och välfärd för att leda till utveckling. I många fattiga länder hindrar stora inkomstskillnader en snabb och effektiv fattigdomsbekämpning. Ett system för att omfördela resurser och därmed makt krävs för att tillväxten skall komma alla till del. En relativt jämn inkomstfördelning förstärker tillväxten. En sådan omfördelning kan också minska riskerna för konflikter.*

Vi föreslår följande skrivning/tillägg:

eftersom ovan nämnda formuleringar från PGU är så pass viktiga bör de ingå i den biståndspolitiska plattformen.

Andra pinnsatsen i rutan ändras till *"fler och bättre jobb som innebär skydd för rättigheter i enlighet med ILO:s kärnkonventioner"*

- **Avsnitt 5.2.2 samt 5.2.3** I dessa stycken berörs att utveckling ska åstadkommas genom att stödja tillväxt i privat sektor genom väl fungerande institutioner och regelverk, t.ex. skydd av äganderätt, fri konkurrens, anti-korruption, tillgång till lånemöjligheter. Icke-diskriminering mellan män och kvinnor lyfts också fram samt ILO Decent Work-agenda.

I sammanhanget vill vi lyfta arbetsmarknaden som en marknad som kräver tydliga och bra regler. Den formella sektorn är en arbetsmarknad med väl avgränsade regler och avtal. Den informella sektorn karakteriseras av instabila anställningar, inhyrd arbetskraft och daglönare med sämre lön och arbetsvillkor. I många fattigare länder, till exempel i Afrika och i Asien, utgör den informella sektorn största delen av ekonomin.

Många företag har inhyrd arbetskraft med osäkra anställningar. Allt färre är anställda i det företag de arbetar för. Detta är ett stort hinder för organisering och att sluta kollektivavtal. Den ökade informaliseringen av arbetsmarknaden leder till att den fackliga organisationsgraden fortsätter att minska i många länder. Det innebär att många utsatta människor får sämre förutsättningar att själva hävda sina rättigheter.

Under rubriken delmål 2 står: "Ekonomisk tillväxt löser inte alla problem men vi vet att utan tillväxt blir det ingen utveckling överhuvudtaget. För att skapa god utveckling krävs att den ekonomiska tillväxten även kommer de allra fattigaste till del."

Här har de fackliga organisationerna en stor uppgift att fylla. Det är av största vikt att den biståndspolitiska plattformen ser arbetsmarknadens funktionssätt som en väg att lyfta människor ur fattigdom. Arbetet mot informaliseringen av ekonomin måste få en mer framträdande roll i regeringens arbete. Genomgående i den biståndspolitiska plattformen saknas offentlig sektor perspektivet.

- **Stycke 5.2.2** är ett exempel där offentlig sektor inte alls finns med. En väl utvecklad offentlig sektor är betydelsefull för såväl ekonomisk utveckling som rättvis tillgång till vatten och hälsovård. Iakttagelsen återkommer avseende delmål 4.

Vi föreslår följande skrivning/tillägg:

efter första meningen i **stycke 5.2.2 Fler och bättre jobb**:

Tillgången till fler och mer produktiva arbetstillfällen är en nyckel till förbättrade levnadsvillkor i fattiga länder. I många fattigare länder, till exempel i Afrika och i Asien, utgör den informella sektorn största delen av ekonomin. Den informella sektorn brukar karaktiseras av instabila anställningar, inhyrd arbetskraft och daglönare med sämre lön och arbetsvillkor. Biståndet ska inriktas motverka den informella ekonomin, som kan göra att fattiga människor har svårare att ta sig ur fattigdom. Biståndet ska istället bidra till en framväxandet av en formell sektor med en arbetsmarknad med väl avgränsade regler och avtal. Detta bidra snabbare till att mer produktiva arbetstillfällen kommer till stand.

Fackliga organisationer är experter på mänskliga rättigheter i arbetslivet och kan stödja utvecklingen av en väl fungerande arbetsmarknad med organiserad arbetskraft och arbetsgivare som bidrar till utveckling och fattigdomsbekämpning. Löner och arbetsvillkor som regleras genom kollektivavtal är viktiga förutsättningar för arbetstagares makt och inflytande och för att skapa förutsättningar för fattiga. Staten kan utöver det institutionella ramverket också genom investeringar, enskilt eller i samarbete med näringslivet, bidra till tillväxt genom att stärka de egna resurserna. Fackliga organisationers roll att verka för ratifiering av ILO-konventioner och kontroll av att de följs är viktig. Detta, tillsammans med kollektivavtal, ger arbetstagaren bättre möjligheter att hävda sin rätt på arbetsplatsen och i samhället. Inte minst viktiga är frågor om jämställdhet och anti-diskriminering.

Vi föreslår följande skrivning/tillägg:

s. 25, 5.2.3 st.2 Det svenska biståndet ska bidra till att skapa mer inkluderande effektiva marknader, bland annat genom att stödja och bygga upp fungerande institutioner, såväl på arbetsmarknaden som på produkt- och tjänstemarknader.

- **Avsnitt 5.2.4** Under detta stycke lyfts behovet att fattiga länder integreras på den internationella marknaden och kan utnyttja ökade möjligheter till handel. Detta förutsätter också att de mer utvecklade länderna öppnar sina marknader. Stycket är mkt kort i förhållande till områdets vikt för låginkomstländers utveckling.

Vi föreslår följande skrivning/tillägg:

Sverige har i detta hänseende ett särskilt ansvar att inom EU och WTO verka i denna riktning. Sveriges ambitioner i förhållande till UN WTO , United Nations World Tourism Organization, som ett eventuellt medlemskap, bör framgå.

- **Avsnitt 5.2.5** Livsmedelstrygghet är en högprioriterad fråga. Det behövs en politik och lösningar som inte bara är inriktade på småbrukare utan som har en förståelse för hur utsatta livsmedels- och lantarbetarna är för livsmedelsbrist och betydelsen av deras bidrag till den globala livsmedelsförsörjningen. Det krävs politiska alternativ inriktade på att främja anständigt arbete för dessa grupper för en ekonomiskt och socialt hållbar utveckling för en tillräcklig livsmedelsförsörjning. Jordbruket är fortfarande den främsta användaren av barnarbetskraft. Till stor del sker detta på små- och familj jordbruk, men även inom kommersiellt jordbruk.

Vi föreslår följande skrivning/tillägg:

s.26, 5.2.5 sista stycket: "Eftersom en mycket stor del av de människor som lever i fattigdom (...), är investeringar på landsbygden och inom dessa sektorer av betydelse även för den bredare ekonomiska utvecklingen. *Dessa investeringar ska dock stödjas endast i den mån de bidrar till rättvisa arbetsvillkor och förhindrar brott mot mänskliga rättigheter. Sverige ska bidra med aktiva åtgärder för att förhindra och eliminera barnarbetskraft, i synnerhet dess värsta former.*"

- **Avsnitt 5.2.7** Främjandet av social utveckling och trygghet bygger på en syn som utgår från att människor är aktörer med egna motiv och resurser, och egen kunskap, kapacitet och vilja till förändring.

Vi föreslår följande skrivning/tillägg:

Ett tydliggörande att social utveckling på landsbygden såväl som i städerna förutsätter att människor har möjlighet att tillsammans bygga upp och förvalta sitt sociala kapital.

- **Avsnitt 5.2.9.** För att förebygga de många fall där migrantarbetare smugglas, diskrimineras, tvingas att arbeta under farliga förhållanden och är förslavade krävs att Sverige bidrar till den oinskränkta tillämpningen av internationella instrument för mänskliga rättigheter och ratificeringen av arbetsnormer. I synnerhet Förenta nationernas internationella konvention om skydd av rättigheterna för alla migrantarbetare och deras familjemedlemmar.

Vi föreslår följande skrivning/tillägg:

Rutan under delmål 2:

- Stärkt kapacitet att hantera de möjligheter och utmaningar som migration och rörlighet medför och förbättrad skydd av migranternas mänskliga rättigheter.

- **Avsnitt 5.3.** Vi anser att den offentliga sektorn har en viktig roll att spela i utvecklingen av hållbara samhällen.

Vi föreslår följande skrivning/tillägg:

S. 29, 5.3, st.3: ”Därför ska Sverige uppmuntra att ekonomiska styrmedel används och bidrar till (...) samt hållbara produktions- och konsumtionsmönster. *Hållbara samhällen kan inte uppnås utan offentliga tjänster av god kvalitet, som utbildning, vatten- och sanitets-tjänster, energi, sjukvård, transport, offentlig förvaltning och rättsväsende.*

- **Avsnitt 5.3.3:** Den fattiga människans (individen) och näringslivets medverkan lyfts fram som viktiga men det civila samhället nämns inte. Enskilda organisationer ur samhällets alla verkningsområden är livsviktiga för en demokratisk och hållbar utveckling.

Vi föreslår följande skrivning:

s.31, 5.3.3 sista meningen ”Utgångspunkten ska vara den fattiga människans behov och deltagande, samt näringslivets *och det civila samhällets* medverkan.”

- **Avsnitt 5.4.3.** Vatten och sanitet är en mänsklig rättighet. FN tog år 2010 ett mycket viktigt steg i samband med att en resolution slog fast att tillgången till rent vatten och grundläggande sanitet är mänskliga rättigheter. Vatten är en kollektiv nytting, inte en handelsvara. Vi föreslår att Sverige ska främja tillhandahållande av vatten och sanitet som viktiga offentliga tjänster för alla.

Vi föreslår följande skrivning:

S. 34, 5.4.3 st.1: *Tillgången till rent vatten och grundläggande sanitet är mänskliga rättigheter. Rent vatten är en förutsättning för ett drägligt liv.*

- **Avsnitt 7.** Regeringen avser att det statliga bilaterala biståndet skall fokuseras på de fattigaste länderna men lämnar öppet för det biståndet via multilaterala organisationer att kunna genomföras i medelinkomstländer där den största delen av världens fattiga människor lever idag. För det multilaterala biståndet anges att relevans och effektivitet skall vara de principiella ledstjärnorna, och samma principer bör kunna appliceras också på det statliga bilaterala biståndet. Fokus i punkt 7.1.1 kan i viss mån stå i diskrepans till 7.2.2 då ett individfokus måste vara överordnat vilket land stödet riktas mot. Även i ett medelinkomstland kan individfokus leda till att insatser anses nödvändiga för att åstadkomma förändring i den enskilda människans liv, såsom bilaterala insatser riktade mot staten där den enskilda människan lever.

Vi föreslår följande skrivning:

S. 45. 7.1.2 st.2 ”*Planeringen av svenska biståndsinsatser (...) den fattiga och förtryckta människans liv. I vilken mån påverkas detta av de politiska, sociala och ekonomiska beslut som tas av staten där den enskilda människan lever.*”

- Slutligen, det bör betonas ytterligare att plattformens starka individfokus (som etablerades i och med PGU) ska ses i ljuset av att detta dokument inte nämner betydelsen av det kol-

lektiva agerande. Det rättighetsbaserade arbetet börjar visserligen med individer, men förändringar kommer när människor går samman.

Bildandet av fackliga organisationer och arbetsgivarorganisationer gav historiskt förutsättningar för en välfungerande partsmodell där parterna nu, utifrån den grundläggande lagstiftning som staten står för, själva utan statlig inblandning på ett väl fungerande sätt reglerar förhållandena på arbetsmarknaden på ett sätt som är till fördel för både den enskilde, företag och offentliga arbetsgivare och samhället. Detta är i sin tur en viktig förutsättning för hållbar tillväxt.

Detta framgår inte minst av att Sverige, och de andra nordiska länderna som har liknande partsmodeller, ofta hamnar högt i internationella undersökningar om hur väl olika länder fungerar och står sig ekonomiskt.

Det är uppseendeväckande att Sveriges historiska goda erfarenhet av organisering och kollektiva lösningar lyser med sin frånvaro i remissunderlaget.

LO-TCO Biståndsnämnd